

Ova je knjiga zapravo prikaz intelektualne povijesti tj. promišljanja o idejama srednjovjekovnog okoliša. To se uočava u prvom velikom djelu u kojemu se autor dotiče srednjovjekovnih (i antičkih) promišljanja o ljudskom zdravlju, ali i pojedinim elementima iz podnaslova (zrak, voda, šuma). Budući da je autorov interes Crna smrt/kuga iz 1348. godine, ovaj se događaj ističe kao središnji. U ranom su srednjem vijeku bile očite suprotnosti između ljudi i prirode (svojevrsan suparnički odnos) da bi se to kasnije promijenilo zahvaljujući toplijem vremenu pa dolazi do optimizma prema prirodi i svojevrsne suradnje. Polemizira i odbacuje ideju o čovjekovoj dominaciji nad okolišem koja se baštini iz judeo-kršćanske tradicije i uspostave saveza Boga i čovjeka. Odnos čovjeka i njegova okoliša u srednjem vijeku prolazi kroz četiri faze: a) eshatološki trijumfalizam (djelovanje svetog Augustina), b) kontradiktornost, c) suradnja, d) prijelom u 14. stoljeću (Velika glad, Crna smrt).

Aberthov je pokazivanje nove ekologije odnosno promišljenog odnosa između srednjovjekovnog čovjeka i prirode te trasiranje korijena ekoloških pokreta u to vrijeme. Ovo je prilično smiona teza i treba ju ostaviti otvorenom za raspravu. Središnji nedostatak knjige je slabašno citiranje i korištenje ekohistorijskih radova (od teorijskih djela pa do sasvim konkretnih radova o šumama, zemlji, životinjama i drugim temama kojima se bavi jer se u posljednje vrijeme javlja sve veći broj autora poput Petera Szaba, Dolly Jorgensen, Richarda Hoffmana, Verene Winiwarter, Chrisa Wickhama, Ellen Arnold i drugih koji problematiziraju ove teme pa se ne može reći da su pojedine teme potpuno neistražene).

Na kraju treba istaknuti da je knjiga među rijetkim sveobuhvatnim knjigama o srednjovjekovnoj ekohistoriji pa je samim time vrijednija (iako po kvaliteti nije ni približna knjigama Richarda Hoffmana i Ellen Arnold koje su u posljednje vrijeme izašle), a prikazi, kritike i diskusije najistaknutijih ekohistoričara za srednji vijek (Dolly Jorgensen, Ellen Arnold, Paulo Squatriti) samo to potvrđuje.

Goran ĐURĐEVIĆ

PODRAVINA, ČASOPIS ZA MULTIDISCIPLINARNA ISTRAŽIVANJA, VOL. XIII., BROJ 26, KOPRIVNICA, PROSINAC 2014., STR. 1 - 260

Drugi broj časopisa za multidisciplinarna istraživanja »Podravina« za 2014. godinu objavljen je u prosincu iste godine te sadrži deset izvornih znanstvenih radova, jedan pregledni rad i jedan rad objavljeneg građe. Uz to je objavljeno i sedamnaest prikaza novih knjiga, časopisa i znanstvenih skupa. Rezultat je to rada 29 suradnika u ovome broju koji su uredili Dragutin Feletar i Hrvoje Petrić, a objavili Meridijani u suizdavaštvu sa Sveučilištem Sjever i Povijesnim društvom iz Koprivnice.

Na početku ovoga broja »Podravine« arheološku temu obradio je arheolog Robert Čimin u radu »Prilagodbe u arhitekturi podravske utvrde pojavom osmanlijske opasnosti«. Ovdje je prezentirao rezultate arheoloških istraživanja koja je provodio Muzej grada Koprivnice na ostatcima tvrđave u Koprivnici, točnije njezinom tzv. Đurđevčkom bastionu (2012. i 2013. godine) i početnih istraživanja na lokalitetu Gorbonok kod Kloštra Podravske (2014. godine). Zaključuje da su se ove, kao i neke druge vlastelinske utvrde u Podravini, u kasnome srednjem i ranome novom vijeku na različite načine modificirale kako bi odoljevale napadima Osmanlija. Lučka Lorber i Igor Žebrina s Odsjeka za geografiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mariboru napisali su rad na engleskom jeziku »The influence of the new rural development paradigm on changes in land use: the case of Pomurje region« u kojem propituju utjecaje novih smjernica za ruralni razvoj koje su definirane u okviru poljoprivredne politike Europske unije. Tema je zanimljiva za one koji se bave gospodarstvom, ali i turizmom te proučavanjem društva jer se ruralnim sredinama pristupa kao cjelinama koje čine gospodarski, ekološki, društveni i kulturni resursi. »Komparativna faunističko-mikrobiološka istraživanja bunarske vode Virja od 1986. do 1989. godine« rad je magistra biologije Dražena Podravca koji je u navedenom razdoblju prvi puta proučavao fizičko-kemijska, bakterijska i faunistička svojstva vode koju su koristili žitelji Virja kada ondje nije bilo vodo-vodnog i kanalizacijskog sustava. Karakteristike bunara (detaljno opisan njihov smještaj unutar naselja i

domaćinstava) u napučenom naselju u kojem se većina žitelja bavila štalskim uzgojem stoke nagoviještale su zabrinjavajuće stanje kvalitete vode kakvo je bilo potvrđeno rezultatima istraživanja koje je Podravec bio proveo. S obzirom da su ovdje predstavljeni podaci koji svjedoče o stanju od prije tri desetljeća, rad je poticajan za promišljanje o uvjetima života u Virju u 20. stoljeću.

Cikloturizam i razvoj biciklističke infrastrukture u Hrvatskoj potaknuli su Gorana Kosa, Zorana Klarića i Petra Feletara na pisanje rada u kojem su predstavili model vođenja cikloturističkih ruta na primjeru Bjelovarsko-bilogorske županije. Najprije pišu o razvitku biciklističke infrastrukture dajući smjernice za njezino planiranje i projektiranje. Zatim analiziraju postojeće stanje biciklističkog turizma u spomenutoj županiji, a završavaju s vrijednim prijedlozima unapređenja biciklističkih ruta s naglaskom na atraktivnost i povećanu sigurnost biciklista. Infektologinja u mirovini Ljiljana Mišić-Majerus napisala je rad o leptospirozi u Koprivničko-križevačkoj županiji u kojem je predstavila rezultate istraživanja o ovoj zoonozi od 1970. do 2014. godine. Predstavila je podatke o njezinoj učestalosti, prostornom rasporedu oboljelih po naseljima, prisutnosti vjerojatnih infektivnih serovara i kliničkim obilježjima te došla do zaključka kako dugogodišnja istraživanja pokazuju kontinuirano smanjenje broja oboljelih. Nedaće koje su na kraju Velikog rata zadesile kotarskog načelnika Bjeljine i okružnog upravitelja Bihaća Artura Benka Gradu (1875.-1946.) opisala je povjesničarka Mira Kolar-Dimitrijević u kontekstu Prvog svjetskog rata i položaja činovnika iz Hrvatske koji su desetljećima službovali u Bosni i Hercegovini. Priredila je i njegov Expose nastao krajem 1918. godine kada je bio zatvoren i protjeran iz Bosne, a ovdje je zanimljiv jer je porijeklom vezan za Peteranec u Podravini.

Ranko Pavleš napisao je rad o srednjovjekovnim posjedima uz gornje tokove Velike i Komarnice. Riječ je o analizi opisa međa srednjovjekovnih posjeda na obroncima Bilogore i to između današnjih gradova Koprivnice i Bjelovara, a koji potječu iz druge polovine 13. stoljeća. Slijedi opsežan rad Vladimira Miholeka o imenima i nadimcima u Đurđevcu od sredine 16. do početka 20. stoljeća. Proučio je i opisao metode davanja imena, tvorbu imena, a u jednom dijelu i običaje vezane uz nadijevanje imena novorođenčadi i imena u narodnim napjevima. Podatke je crpio iz pisanih povijesnih izvora kao što su popisi vojnika u 16. i 17. stoljeću, zapisnici kanonskih vizitacija i crkvene matične knjige. Napravio je usporedbu učestalosti imena u podravskim naseljima Đurđevcu i Kalinovcu na temelju upisa u župnim maticama. Tu su popisi obiteljskih i osobnih nadimaka karakterističnih za Đurđevac te najčešće korištenih imena u 18. stoljeću i njihove izvedenice.

Studija na engleskom jeziku četvorice autora iz Mađarske (Henrik Zsiborács, Gábor Pintér, Béla Pályi i Lóránt Bali) razmatra trenutno stanje iskorištavanja sunčeve energije i gospodarske razloge za upotrebu solarnih panela na obje obale rijeke Drave. Autori polaze od pretpostavke da se upotrebom ovakvih fotonaopskih sustava može postići smanjenje cijene električne energije, a zaključke temelje na proučavanju nekoliko energana sa solarnim panelima. Vjerodostojnost medijskog izvještavanja o referendumu o braku na primjeru Večernjeg lista, Jutarnjeg lista, Novog lista, Slobodne Dalmacije, Glasa Koncila, Globusa, Hrvatskog slova, 7 dnevno i Glasa Podravine tema je koju su obradili Ksenija Žlof, Franjo Maletić i Slobodan Hadžić. Cilj rada, prema riječima autora, bio je istražiti poštivanje profesionalnih standarda izvještavanja među novinarima na primjeru spomenutog referenduma. Pregledni rad Tihane Kraljić govori o upravljanju razvojem u Koprivničko-križevačkoj županiji u proteklih dvadeset godina pri čemu daje i pogled u budućnost. Ovdje je prikazan administrativni ustroj i institucionalni razvoj s naglaskom na proučavanje statusa i razvoja strateškog planiranja, a u kontekstu političkih opcija koje su bile na vlasti u spomenutoj županiji. Provedena je i usporedba s tri susjedne županije.

Na kraju se nalaze prilozima za popis župnika i upravitelja župa Podravine od srednjeg vijeka do 20. stoljeća koje je priredio Hrvoje Petrić. To je popis imena svećenika s vremenskim određenjem njihovog službovanja u sljedećim naseljima (abecedno): Črešnjevica, Donji Mosti, Drnje, Đelekovec, Đurđevac, Ferdinandovec, Gola, Hlebina, Herbortija (Hergoricija), Imbriovec, Jalžabet (Suhodol), Kalinovec, Klošter Podravski, Kopina, Koprivnica (4 župe), Koprivnički Bregi, Koprivnički Ivanec, Kozarevec, Križovljan, Kuzminec, Legrad, Ludbreg, Marijanec, Miholjanec, Molve, Novigrad Podravski (Komarnica), Novo Virje, Peteranec, Pitomača, Podravske Sesvete, Rasinja, Rijeka kod Koprivnice, Sigetec Središće, Struga,

Sušica, Sveti Đurđ, Sveti Ladislav, Sveti Petar – Bednja, Turnašica, Veliki Bukovec, Virje (Prodavić) i Ždala.

Većina radova opremljena je pažljivo odabranim slikovnim priložima, različitim nacrtima i tabelama. Uz svaki rad nalazi se sažetak i popis ključnih riječi, a autori redovito priređuju popis korištene literature. Među prikazima novih knjiga prevladavaju one koje su objavljene tijekom 2014. godine. Tako je prikazana knjiga Dubravke Božić Bogović »Rođenje, brak i smrt – stanovništvo južne Baranje u 18. stoljeću«, zatim knjiga o povijesti grada Petrinje i ona Mladena Iblera o Ivanu VI. Anžu Frankopan u službi nordijskog kralja. Tu je i prikaz knjige Svjetlane Sumpor o umjetničkom stvaralaštvu Ivana Generalića u razdoblju od 1930. do 1945. godine koji je povodom slikareve 100. obljetnice rođenja izdao Hrvatski muzej naivne umjetnosti. »Rječnik Murskog Središća« koji su objavili Đuro Blažeka i Grozdana Rob te monografija naselja Goričan iz pera Stjepana Hranjeca nova su izdanja iz međimurskog kraja. Tereza Salajpal napisala je knjigu o životu i običajima u Goli tijekom 20. stoljeća, a Darovnicu Nikole Zrinskog Sigetskog Župi svetog Jurja na Bregu iz 1553. godine priredili su za objavu Matija Berljak i Vladimir Kapun što je zavrijedilo pisanje prikaza.

Božica Anić prikazala je 40. broj Podravskog zbornika, a tu su i prikazi 26. broja glasila Povijesnog društva Koprivnica – »Scientia Podraviana« i 37. sveska Radova Instituta za povijest umjetnosti. Prikazana su i dva zbornika radova: Zbornik radova sa znanstvenog skupa s međunarodnim sudjelovanjem održanog u Varaždinu u srpnju 2014. godine pod nazivom »Varaždin i sjeverozapadna Hrvatska u Velikom ratu 1914. – 1918.« te zbornik radova pod nazivom »Na početku bijaše stablo« koji je posvećen 50 godina zaštite prirode u Međimurju što je bilo obilježeno 2013. godine. Ivan Valent izradio je prikaz izložbe »Ecclesia sancti Martini de Prodaui« o četverogodišnjim arheološkim istraživanjima kod crkve sv. Martina u Virju. Međunarodni znanstveni skup »350. obljetnica smrti Nikole VII. Zrinskog i pada Novoga Zrina« održan je u Donjoj Dubravi 2014. godine i prikazan je u ovome broju »Podravine«, kao i znanstveni skup održan povodom obilježavanja obljetnica Župe svetog mučenika Jurja u Đurđevcu.

Nikola CIK

PODRAVINA, ČASOPIS ZA MULTIDISCIPLINARNA ISTRAŽIVANJA, VOL. XIV., BROJ 27, KOPRIVNICA, LIPANJ 2015., STR. 1-268

U 27. broju časopisa »Podravina« koji je objavljen u lipnju 2015. godine nalazi se ukupno deset radova i devetnaest prikaza novih knjiga, časopisa i znanstvenih skupova. Pritom radovi obuhvaćaju izvorne znanstvene radove, pregledne radove, prethodna priopćenja i građu. Urednici i ovoga broja su Dragutin Feletar i Hrvoje Petrić, a časopis je objavljen u izdavačkoj kući Meridijani.

Velik dio radova objavljenih u ovome broju mogli bismo svrstati u kategoriju onih koji se bave kulturnom povijesti i pritom ih dodatno podijeliti u kronološkome smislu na teme iz starijeg i novijeg razdoblja. Tako je Željko Krušelj na početku prikazao povijest izlaženja i povezanosti listova »Polet« i »LOK« koji su izlazili 1970-ih i 1980-ih godina, a s ciljem njihove međusobne usporedbe. Suvremene teme zastupljene su u radu Dolores Vrbanić o folkloru kao kulturnom identitetu Koprivničkog Ivanca te u radu autorica Ivane Cafuk, Valentine Papić Bogadi, Marijane Ivanek-Martinčić i Renate Husinec koje pišu o važnosti poznavanja stranog jezika struke za mobilnost i zapošljivost diplomanata Visokog gospodarskog učilišta u Križevcima.

Temu iz starije hrvatske kajkavske književnosti obradio je Ivica Zvonar koji je proučio »Ludbrešku pjesmaricu« iz 1833. godine i predstavio velik broj prijepisa pjesama. Slične je tematike i rad Đure Frankovića iz Pečuha o trojezičnom »baroknom cvijeću« velikog prepošta Stipana Grdenića (1786. – 1848.) koji je djelovao među Hrvatima u Pečuškoj biskupiji šireći pobožnost objavljivanjem molitvenika

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Teme broja / Topics

Iz povijesti ekoliša Istre
From environmental history of Istria

Iz gospodarske povijesti Hrvatske
From economic history of Croatia

Volumen XII / Broj 12
Zagreb - Samobor 2016
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/4092-148, fax: +385/1/4092-879
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Glavni i odgovorni urednik / Editor-in-chief:

Hrvoje Petrić
Paul Hirt (guest editor)

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin,
Hrvoje Petrić, Drago Roksanđić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksanđić - president/predsjednik (Zagreb), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula), Zrinka Blažević (Zagreb), Tatjana Buklijaš (Auckland, New Zealand), Goran Đurđević (Požega), Josip Faričić (Zadar), Borna Fürst Bjeliš (Zagreb), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb), Paul Hirt (Tempe, SAD), Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Halil Inalcik (Ankara, Turska), Egidio Ivetic (Padova, Italija), Silvije Jerčinović (Križevci), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb), Christof Mauch (München, Njemačka), Kristina Milković (Zagreb), Ivan Mirnik (Zagreb), Mirjana Morosini Dominick (Washington D.C., SAD), Géza Pálffy (Budimpešta, Mađarska), Daniel Patafta (Zagreb), Hrvoje Petrić (Zagreb), Lajos Rácz (Szeged, Mađarska), Gordan Ravančić (Zagreb), Marko Šarić (Zagreb), Mladen Tomorad (Zagreb), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Slavonski Brod, Zagreb), Frank Zelko (Burlington, VT, SAD), Zlata Živaković Kerže (Osijek), Ivana Žebec Šilj (Zagreb)

UDK oznake članaka / Article's UDC markups:

Ivica Zvonar

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN 1849-0190 (Online)

ISSN 1845-5867 (Tisak)

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2016 .

Adresa uredništva / Mailing addresses:

Hrvoje Petrić (editor/urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: hrvoje.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije

Print supported by Ministry of science, education and sport of Republic of Croatia and Koprivnica-Križevci county /

Na naslovnici / Cover:

Put Istarskog razvoda (foto: Slaven Bertoša)

Ekonomsku i ekohistoriju referiraju:

CAB Abstracts

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA

AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA

JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA

CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland

ECONLIT - AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA